

MUSEU
NACIONAL
D'ART DE
CATALUNYA

NOU MUSEU
NOU MNAC

2029

LA CASA OBERTA

Comunitat 360°, un programa de mediació del Museu Nacional d'Art de Catalunya

Comunitat 360° és un programa de mediació del Museu Nacional d'Art de Catalunya.

Un programa coordinat per Helena Muñoz Villena i David Pablo Nicolás amb el suport a la producció de Juan Pedro Diotaiuti Parés.

Disseny, fotografies i il·lustracions

María Romero García

Entitats participants

Centre Cívic Casa del Relotge, Pla comunitari de la Marina - Zona Franca, Centre Cívic El Sortidor, Secretariat de Sants Hostafrancs i la Bordeta, Centre Cívic Cotxeres-Casinet, SJD Creu dels Molers, Aprenem compartint, Escola Cal Maiol, Casal Infantil Imagina't, Amics de la Fotografia de la Casa del Relotge, Festival IF Barcelona i Centre Cultural Albareda.

Artistes participants

María Romero García, Las Jamaiconas (Lina Ruiz, Columba Zavala i Mariana Alva), Juan González del Cerro, Nevenka Pavic, Tomás Russi, Cia. La Bayka (Aleksandra Muchin i Mauricio Riobó) i Karim Dakroub.

Agraïments

Clàudia Puiggròs, Ivana Lara, Núria Zapata, Tòfol Marquès, Leila Saddaq, Sara Serrano, Hicham Chichati, Núria Esterri, Cecilia Galindo, persones voluntàries del projecte Aprenem compartint, Escola Cal Maiol, Marta Morillo, Joel Talavera, David Moret, Eva Calza, Jeffrey Abé, Laia Comamala, Laura Vida, Lluís Cayuela, Nuria Marin, Roberto Pérez, Francisca Gómez, Rafael Ochoa, Manuel Blanco, Judith Abellán, Arxiu Municipal del Districte Sants-Montjuïc, Yohany Limpas (Diari La Marina), Centre Cultural Ancora, Joves Units del Poble-sec, Irene Armangué, comerços del Poble-sec i Sant Antoni que s'han implicat al projecte, Patricia César Suárez, Mario Quino César, Vibbra, Eudald Pla i totes les persones i equips del Museu que hi han intervingut.

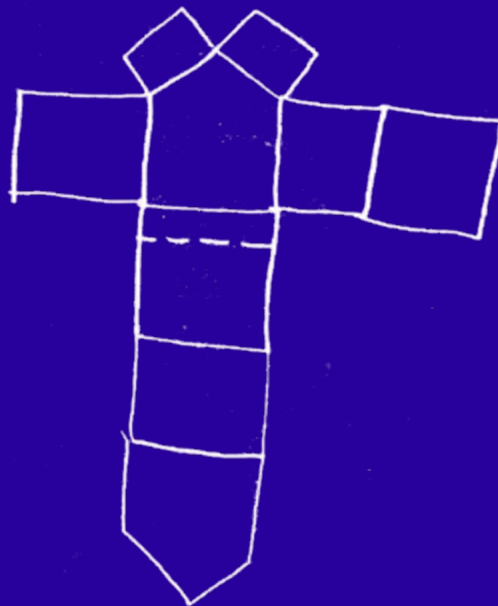
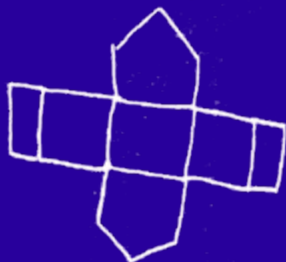
Barcelona, 2025

Programa Comunitat 360°

LA CASA OBERTA

Comunitat 360°, un programa de mediació del Museu Nacional d'Art de Catalunya

ÍNDIX

Pròleg 5

Introducció 8

Capítol 1

La Cuina. Ingredients per
a un projecte de mediació
..... 11

Capítol 2

Les finestres/Sants. Totes
les finestres possibles
..... 15

Capítol 3

El menjador/Poble-sec.
Memòries culinàries
..... 28

Capítol 4

Espais de joc/La Marina.
Memòries lúdiques 48
La Marina juga!
..... 53

Comunitat 360° en dades ..
..... 60

El Museu desplegat

5

Un museu, per naturalesa, és un lloc de cura. Conserva el patrimoni, l'art i la memòria col·lectiva, i ha de garantir el traspàs a les futures generacions. Aquesta memòria, que el Museu guarda de manera curosa, no es manté inerta i fossilitzada, sinó ben viva. Les obres de la col·lecció i la mateixa arquitectura del MNAC poden ser un punt de trobada, de calma, de reflexió, de gaudi, d'evasió o de refugi: són mutables a través de la mirada i el bagatge dels espectadors. Així doncs, projectar el Museu en comunitat i col·locar el factor humà al centre és una acció imprescindible en la configuració col·lectiva del Museu del futur. L'horitzó és el nou MNAC: l'ampliació del Museu, que serà realitat l'any 2029 i que ens dona l'oportunitat de repensar-lo i reforçar el seu rol de servei públic.

Fa anys que el MNAC està establint ponts amb les comunitats de manera polièdrica: des de les accions de proximitat amb el territori, la introducció de noves veus i col·lectius infrarepresentats o invisibilitzats, els projectes d'arts i salut i l'accessibilitat, fins als programes museu-escola; alhora, cocreem experiències enriquidores i transformadores que configuren el Museu com una caixa de ressonància de veus, un joc de miralls i mirades.

Amb **Comunitat 360°** volem treballar de manera continuada la panoràmica dels territoris que envolten el Museu en un radi de 360°, començant en aquesta primera edició 2024/2025 pels barris de Sants, la Marina i el Poble-sec i explorant noves zones els anys vinents.

Aquest primer any hem volgut desplegar un museu-llar, tot treballant el vincle entre gastronomia i art a través de tècniques artístiques, el diàleg compartit al voltant de les obres del Museu, la col·lecció com a espai de joc, els sabers que passen de grans a petits i en sentit contrari, i la memòria fotogràfica dels barris.

Volem agrair la complicitat de tots els agents implicats en aquest programa (veïnat, centres cívics, mediadors i mediadores, artistes locals i altres equipaments amics), amb els quals hem jugat a desplegar el Museu, a repensar-lo i a crear espais acollidors. Gràcies a tots i totes vosaltres, la casa està oberta.

Pepe Serra
Director del Museu Nacional d'Art de Catalunya

Francesc Domingo, *Espectadors* (detall), 1934,
Museu Nacional d'Art de Catalunya.

INTRODUCCIÓ

La casa oberta és una publicació que recull les experiències del primer any de Comunitat 360°, un programa de mediació del Museu Nacional d'Art de Catalunya - MNAC (abril 2024 - març 2025) que neix amb l'objectiu principal de teixir vincles i aliances amb entitats, col·lectius, artistes i veïnat que cohabiten el mateix territori que el Museu.

Des de fa uns anys, el MNAC ha estat incorporant una perspectiva comunitària en diversos projectes i accions amb la intenció de connectar de manera més directa amb el territori que l'envolta. En aquest treball de teixir vincles, el Museu es torna porós per connectar i conviure amb el seu context social i cultural, i esdevé així un agent més d'un veïnatge en què els diàlegs i els intercanvis són freqüents i la cura dels entorns socials i ambientals és compartida.

Continuant amb aquest marc d'acció i tenint com a horitzó el "nou MNAC", amb l'ampliació prevista per al 2029, el programa Comunitat 360° ha nodrit el mapa d'aliances amb el territori, entenent els centres cívics com a espais de participació a partir dels quals arrelar-se i formar part de les dinàmiques contextuais, i posant el Museu al servei dels interessos, les necessitats i també els desitjos de les persones i els col·lectius.

Després d'una crida a la col·laboració feta a diversos centres cívics dels barris annexos al MNAC, en aquesta primera edició s'ha treballat amb tres barris: la Marina, Sants i el Poble-sec. En cada un s'han obert processos cocreats amb grups motors constituïts per agents socials i culturals del territori, en els quals l'art ha esdevingut un llenguatge vehicular que s'ha activat comptant amb diversos artistes locals que hi han participat amb

propostes de mediació i creació. Així mateix, el Museu, la seva col·lecció, però també les seves reserves, els seus espais singulars i els seus oficis han fet detonar, han activat, han suggerit i han permès intercanvis i aprenentatges compartits.

Sota la pregunta “Què passaria si el Museu fos una llar?”, Comunitat 360° ha volgut afectar el MNAC pensant-lo com un espai de familiaritat i refugi. Per això, en aquesta primera edició, hem treballat la cuina com a espai central de tota casa que ens connecta amb la nostra memòria; les finestres, com a marcs d’obertura cap a nous imaginaris íntims i col·lectius, i el joc, com a eina per connectar amb les emocions, generar vincles i, sobretot, gaudir i passar-nos-ho bé.

A continuació trobareu un possible relat del que ha passat, teixit per les il·lustracions de l’artista Maria Romero García, que permeten posar cos i veu als detalls de les experiències sensibles que hem viscut. A més, trobareu una explicació dels projectes i activitats, així com un seguit de cites intercalades de les persones que hi han participat (respectant l’idioma original, per sumar les veus de les protagonistes). És un llibre que es desplega com una casa, amb algunes estances que s’han començat a dibuixar en un espai que no és ni dins ni fora del Museu; un espai intermedi fet de relacions personals, motivació per fer coses juntes i ganes de transformar i transformar-nos. Continuem obrint la casa; només cal que passeu.

Equip Comunitat 360°

Ramon Masats, *Síntesis de ciudad Mediterrània*, Barcelona, 1954,
Museu Nacional d'Art de Catalunya.

LA CUINA

Ingredients per a un projecte de mediació

Tot museu transita un temps entre el món antic que preserva i el futur que ha de possibilitar. En aquesta forma canviant, la mediació esdevé un espai per pensar i assajar maneres de construir i fer nostres els museus. Les pràctiques col·lectives, els processos de cocreació o la col·laboració i la participació són metodologies que obren la possibilitat de transitar un tercer espai que no és ni el del museu ni el del públic, ni el dins ni el fora, ni el jo ni l'altre. Un tercer espai en què emergeixen tant les necessitats i els interessos compartits com les diferències i les possibles tensions, elements indispensables per constituir una comunitat diversa. Els seus atributs són la flexibilitat i la permeabilitat: propensa al canvi, és una comunitat formada per diverses comunitats, a vegades efímeres en el temps però permanents en la memòria. Seguint els seus rastres, esbossem aquí la recepta que hem cuinat amb

Ramon Llovet, *Barraques*, 1939, Museu Nacional d'Art de Catalunya

els ingredients que portàvem i els que s'han afegit en el camí.

Habitar el territori

Treballar amb diversos barris implica que no sempre els coneixem bé i encara no hi hem establert vincles. Per això, busquem agents molt arrelats que ens permetin entendre les dinàmiques que s'hi donen i inserir-nos a les seves xarxes de relació, amb la perspectiva d'anar-nos vinculant al barri a mesura que hi anem treballant. Els centres cívics, els casals de barri, els plans comunitaris o

"Vemos muy relevante el papel que juegan los entes externos a los museos, pues traen consigo otras propuestas y existen otros tipos de vinculaciones.

Comunitat 360 puso sobre la mesa cuestionamientos urgentes que, tanto museos como instituciones, necesitan pensar para tender puentes con las comunidades que lo habitan".

Las Jamaiconas

les taules de treball comunitàries són nodes de connexió amb entitats, col·lectius, agents culturals i veïns i veïnes que hem de saber detectar, connectar i fer valdre en els processos.

Observar escoltant

Seria interessant que, com fem a la natura, disposéssim, a les ciutats i a les institucions culturals, d'uns observatoris que ens permetessin mirar què passa al nostre voltant. Ens enfilàrem en una petita torreta, agafàrem uns binocles, i prendríem notes mentals de tot el que veiem. La mediació implica esdevenir petites torres d'observació del que passa al nostre voltant per tal de saber llegir el que hi té lloc i saber fer les preguntes adients per poder trobar objectius, necessitats i interessos comuns que activin processos col·lectius.

Necessitats emergents

És important atendre les emergències que es donen en un territori. Vivim en una ciutat turistificada i gentrificada que expulsa el veïnat de les seves llars o impedeix l'accés a un habitatge digne a d'altres, amb una llei d'estrangeria que obliga a viure en la marginalitat les persones migrants, amb sous i treballs precaris o desigualtats en l'accés a la formació. Aquests factors travessen les vides de les persones que viuen als barris de la ciutat, i per això els hem de tenir molt presents i incorporar-los com a elements que han d'estar presents en els objectius del mateix projecte.

Agents culturals de proximitat

És important treballar amb el talent local dels barris en els quals estem treballant: amb els i les artistes, així com amb agents culturals en general que, a través de

pràctiques vinculades a la creació, en fer, en construir i en possibilitar, habiten els espais que compartim i els donen vida. A més, volem nodrir aquest ecosistema no només amb col·laboracions puntuals, sinó amb relacions a llarg termini que permetin un diàleg freqüent entre Museu i agents culturals.

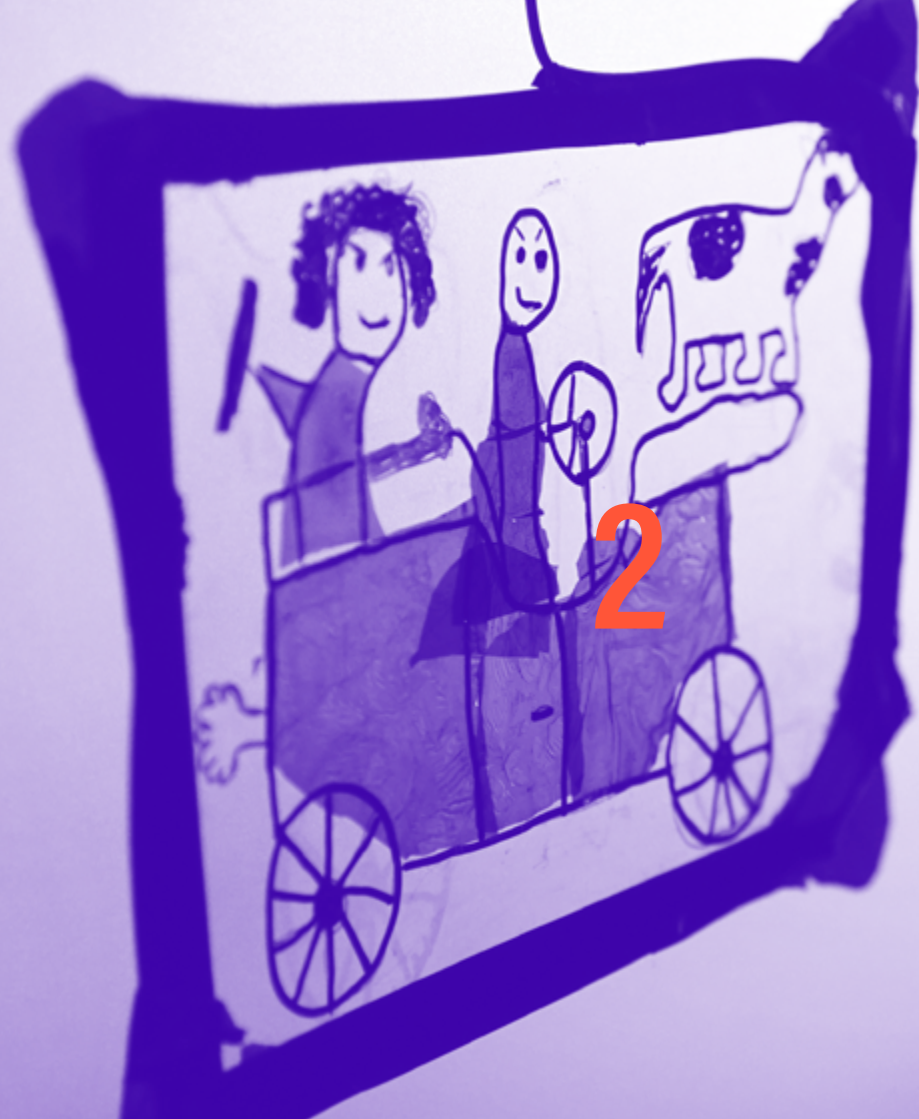
Afectar el museu

Avui, la idea del museu que educa dona lloc al museu que és educat, transformat. Per tal que això passi, és indispensable el treball amb les obres de la col·lecció, que esdevenen detonants o mediadores de processos comunitaris que posen l'art al servei dels col·lectius per generar reflexió crítica o creació, entre d'altres. De la mateixa manera, també és fonamental la implicació de totes les àrees del Museu perquè aquest treball retorni a tots els racons de l'espai en forma d'afectació,

transformació i canvi. Com pot el Museu incorporar i acollir persones en risc d'exclusió social? Les obres creades en un procés comunitari, poden estar a les sales d'exposició? És possible posar al centre de l'engranatge del Museu les pràctiques de mediació?.

Helena Muñoz
 Coordinadora del projecte Comunitat 360°

LES FINESTRES SANTS

Totes les finestres possibles

Les finestres, les portes, els marcs i les pintures són l'obertura cap a universos propis i col·lectius. Ens projecten a nous mons, onírics, imaginatius, reals i irreal, íntims i públics. Mirar a través d'un quadre ens connecta amb l'altre i amb nosaltres mateixos en un joc de miralls.

Partint de les pintures de la col·lecció de modernisme del Museu, enteses com a finestres que ens donen l'entrada a l'imaginari bohemi d'Els Quatre Gats, la companyia La Bayka ha guiat un procés de creació intergeneracional a través dels titelles i el teatre d'ombres en què ha participat un grup d'infants d'entre 10 i 12 anys, voluntariat i personal educatiu del projecte Aprenem compartint, del Secretariat d'Entitats de Sants, Hostafrancs i la Bordeta. El treball ha culminat amb una peça rodada al MNAC amb la presència de les famílies.

Ramon Casas, *Ramon Casas i Pere Romeu en un automòbil*, 1901, Museu Nacional d'Art de Catalunya

"La historia fue creada en grupo, inspirada en un juego del narrador de cuentos Gianni Rodari. (...) La metodología fue modificada basándose en las características específicas del proyecto, lo cual fue un desafío muy estimulante para el proceso de creación del taller para nosotros como compañía y nos permitió generar mucho material creativo".

Compania La Bayka

*Les finestres mateixes poden
ser obres d'art. Què veieu?
Descriuiu les imatges.*

*Un cuadro con lluvia
y charcos.*

*M'agrada perquè
em quedo a casa.*

*M'agrada però
és trist.*

Joan Ferrer Miró, *Exposició pública d'un quadre* (detall), c.1888,
Museu Nacional d'Art de Catalunya

"Miramos los objetos para encontrar su gesto dramático. Cualquier cosa puede ser una marioneta o un títere: unas gafas, un zapato, una mano..."

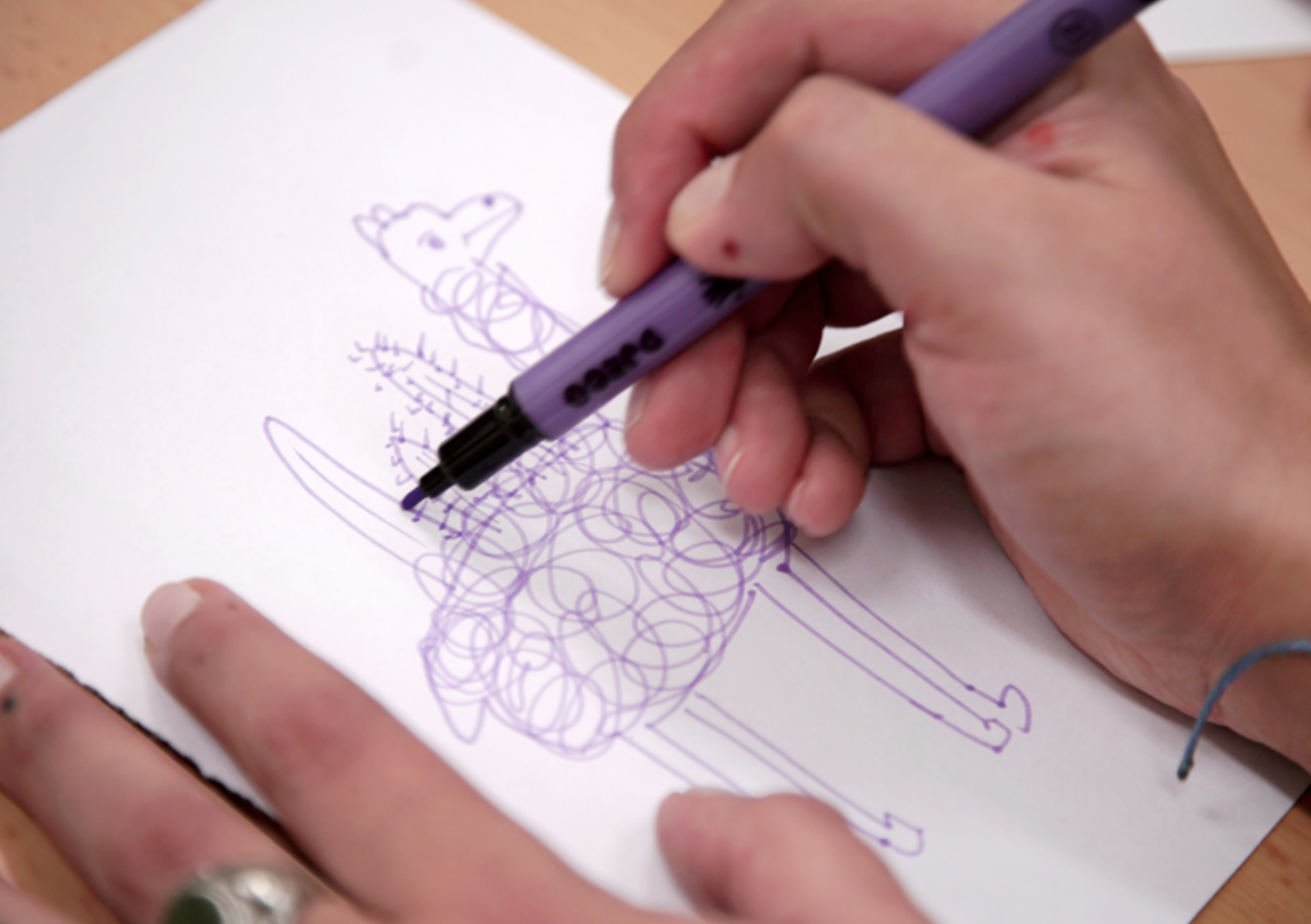
Companyia La Bayka

La Bayka és una companyia de titelles i teatre d'objectes, així com un espai situat a l'Hospitalet de Llobregat. És un lloc màgic, ple de titelles, objectes i artefactes misteriosos que estimulen la imaginació i les ganes de crear. Ho vam poder descobrir en la presentació oberta del procés de cocreació que va tenir lloc a la seva seu.

En el marc de la col·laboració amb el festival IF, també es va acollir el taller "**Titelles per la transformació social**", impartit per Karim Dakroub. A través de la construcció d'un titella propi, els i les participants van poder adquirir eines per treballar amb persones migrades i refugiades. Un cop més, l'art es torna un mitjà a través del qual reforçar la resiliència individual i col·lectiva davant dels diversos reptes i problemàtiques implícits en els processos de desplaçament.

Karim Dakroub és director de teatre, titellaire, psicòleg clínic / psicoterapeuta i consultor psicosocial. Graduat a l'acadèmia de teatre de Sant Petersburg i en altres universitats, actualment és professor a la Universitat del Líban. A més, és fundador i president de l'Associació KHAYAL per a les Arts i l'Educació.

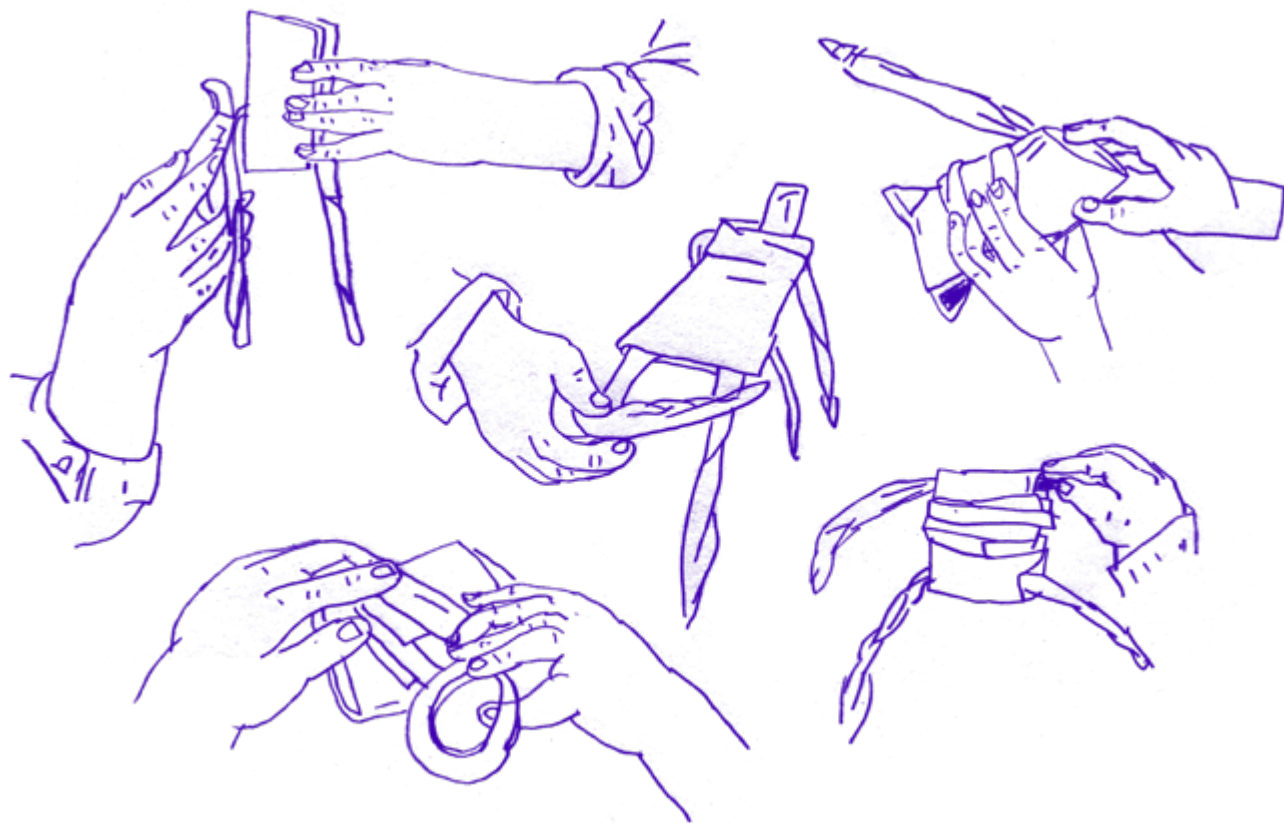
¡Muy bonito

¡Una abrasada

con mucho más.

OH NUNCA HAVIA
VISTO UN FANTASMA

mi casa

3

EL MENJADOR POBLE-SEC

Memòries culinàries

Menjar és un acte polític. És guaridor, reparador i sanador. Menjar ens connecta amb la nostra memòria a través dels gustos, les olors, les mans i les històries al voltant d'un foc. La taula és un lloc físic, però també és un espai emocional.

Memòries culinàries ha estat una col·laboració amb SJD Creu dels Molers i el programa A taula!, del Centre Cívic El Sortidor, per generar espais de comensalitat, entesa com l'acte de compartir el menjar en una mateixa taula, escenari popular per a la transmissió de sabers capaç de consolidar identitats col·lectives i generar cohesió social.

Hem gaudit descobrint els vincles entre les arts i la pràctica culinària a través de la col·lecció del Museu; amb les pintures de retrat i la fotografia hem caminat el barri

Francesc Carrera, *Natura morta amb ampolla de vi, pa, llaunes, llagostes i flors*, c. 1922-1926, Museu Nacional d'Art de Catalunya

capturant la vida que donen els seus i les seves comerçants, ens hem modelat la nostra vaixella en ceràmica i, sobretot, hem cuinat i menjat junts i juntes com a ritual per repensar les formes que podem crear d'aixopluc i cura col·lectiva.

Partint d'una col·laboració ja existent entre el programa A taula! i el Centre Residencial d'Inclusió (CRI) Creu dels Molers de Sant Joan de Déu, des del programa

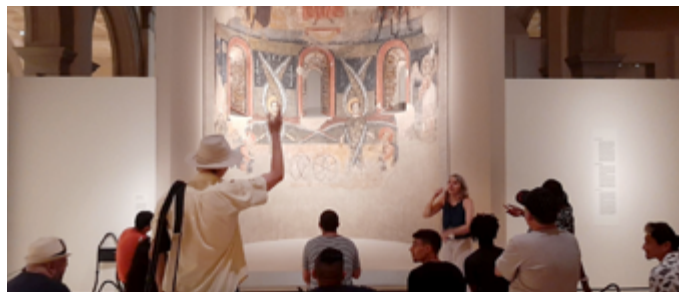
Comunitat 360° es va establir una aliança per continuar impulsant aquests tallers culinaris, per ajudar a expandir-los i a connectar-los amb altres espais i projectes del territori, posant-los a l'abast els recursos que es podien oferir des del Museu.

Aquesta col·laboració genera algunes preguntes interessants: com pot ser el Museu un espai de refugi?, les obres d'art poden ser una llar de foc?, com podem crear espais de familiaritat?, com cuinem vincles entre persones diverses?, un museu pot contribuir a millorar la situació de persones en situació de sensellarisme?.

El projecte desplega tota una xarxa de relacions entre SJD Creu dels Molers, el Centre Cívic El Sortidor i el MNAC, i estableix un diàleg constant entre les arts visuals, la gastronomia i les memòries migrants, mentre

explora la capacitat artística i creativa de les persones participants.

Per aquest motiu ha estat indispensable donar a conèixer la col·lecció del MNAC vinculada a l'alimentació, a través de la visita **Art al rebost**, descobrint, observant i dibuixant els aliments que es menjaven fa més de tres-cents anys. Així mateix, s'han fet altres visites que han permès endinsar-se en els recursos educatius del Museu, com l'activitat d'**El Museu dibuixat**. També, entre d'altres, s'han visitat les galeries tècniques amb el Xavier Abelló, cap d'Infraestructures i Serveis Generals del Museu, per conèixer què es cuina entre bastidors i les professions que permeten el funcionament de l'equipament.

"Hi ha, segons un escriptor, una biblioteca on caben totes les combinacions possibles de textos. Avui, també d'imatges. Aleshores, segur que hi ha una cuina que recull totes les receptes possibles, on caben totes les memòries que s'han habitat".

Fragment de la postal enviada a l'estiu per part de l'equip de mediació al grup de participants de SJD Creu de Molers

Fanzín *Recetario de la entraña migrante*, amb *Las Jamaiconas*

Las Jamaiconas són un col·lectiu format per Columba Zavala, Lina Ruiz i Mariana Alva. En la seva teoria i pràctica, combinen art i activisme utilitzant la cuina com a eix central, emprant eines com la *performance*, la instal·lació, l'escriptura i la mediació educativa. Es dediquen a crear espais híbrids i a explorar els límits entre art i gastronomia, amb la finalitat de qüestionar-los i imaginar noves possibilitats. En els seus processos reflexionen sobre temes de migració i territori, sempre amb una perspectiva feminista i antiracista.

"La práctica de recordar recetas de nuestros países del sur global dentro de uno de los museos más importantes de una de las ciudades más importantes de Europa es la posibilidad de abrir una fisura en los relatos, en los muros

altos y burocráticos de este lado del mundo. Las cosas pueden —y deben— ser diferentes, es necesario salpicar las salas de exposiciones con salsas; esparcir el aroma de guisos en las instituciones, llenarlas de fuegos, hervores y frituras; un coro de sabores y olores provenientes de nuestros lugares de origen."

Las Jamaiconas

El col·lectiu Las Jamaiconas va dur a terme un taller al Museu per activar la memòria sensorial, afectiva i cultural del grup de participants, plasmada al fanzín *Recetario de la entraña migrante*.

El taller va ser pensat com un espai d'escolta i rastreig dels records i les receptes que acompanyen les experiències migratòries. Com expressen les artistes, "juntament construïm aquest receptari de l'entranya, un

↑ **fanzine jamaiconas**

antibodegó de relats i memòries migrants vinculades amb l'aliment”

Les persones participants van construir, amb els seus testimonis, un receptari col·lectiu de la seva pròpia història migrant a partir de preguntes com: què mengem per esmorzar?, amb qui?, quins són els nostres rituals relacionats amb els aliments?, com ens afecta la dieta del territori on habitem?

Els plats mencionats al taller i recollits a la publicació han estat programats als tallers de cuina mensuals oberts a tota la comunitat que ha acollit la cuina del Centre Cívic El Sortidor, uns tallers guiats pels usuaris i usuàries de Creu dels Molers que han estat espais de trobada amb els veïns i veïnes i que han portat per nom “Marmites comunitàries”.

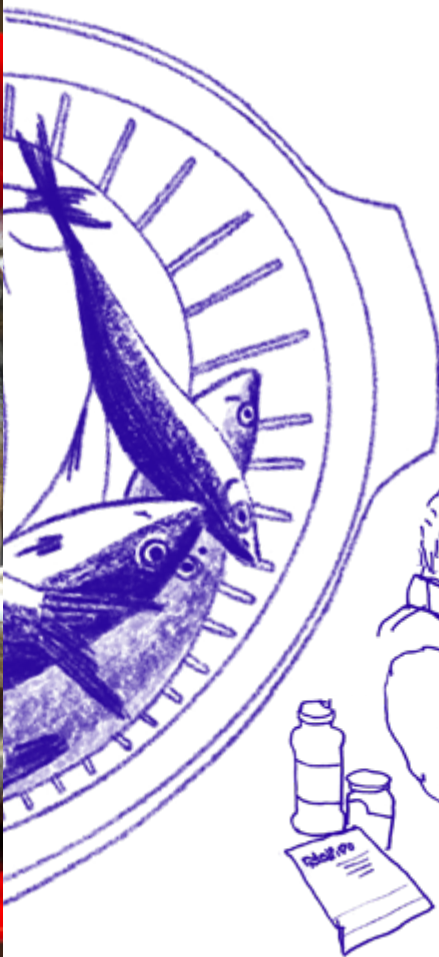

Marmites comunitàries

Cada últim dimarts de mes, a la cuina del Centre Cívic El Sortidor s'han programat i es continuen programant les "Marmites comunitàries", on un grup de persones del CRI Creu dels Molers han dinamitzat trobades de cuina en les quals les receptes han estat vinculades amb la seva memòria migrant, algunes treballades a les sessions al Museu.

Aquestes trobades culinàries tenen una doble intenció: per una banda, compartir els sabers i els sabors que porten les persones de diversos orígens migratoris; per l'altra, generar espais de trobada intercultural que permetin crear vincles comunitaris al barri. Els tallers també han estat una eina per trencar amb les limitacions de la institucionalització de les persones en situació de sensellarisme, que implica, entre altres coses, no tenir

accés a una cuina i no poder desenvolupar habilitats i capacitats vinculades a aquest fet social, com anar a comprar o cuinar i menjar el que ens connecta amb les nostres arrels.

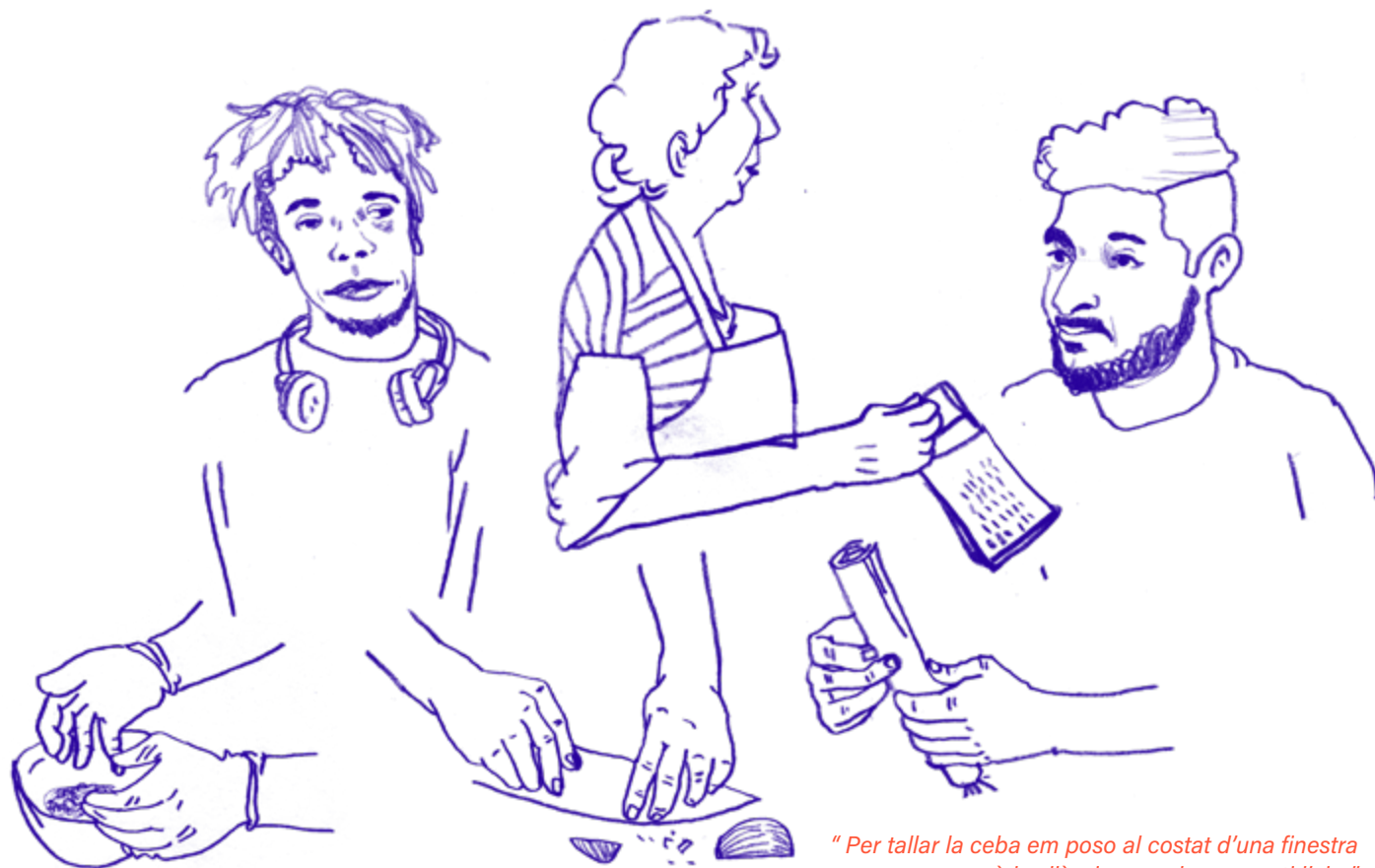

Ingredients:
10 sardines
Una mica de pa ratllat
Pebre dolç
Un all
Julivert
El suc d'una llimona

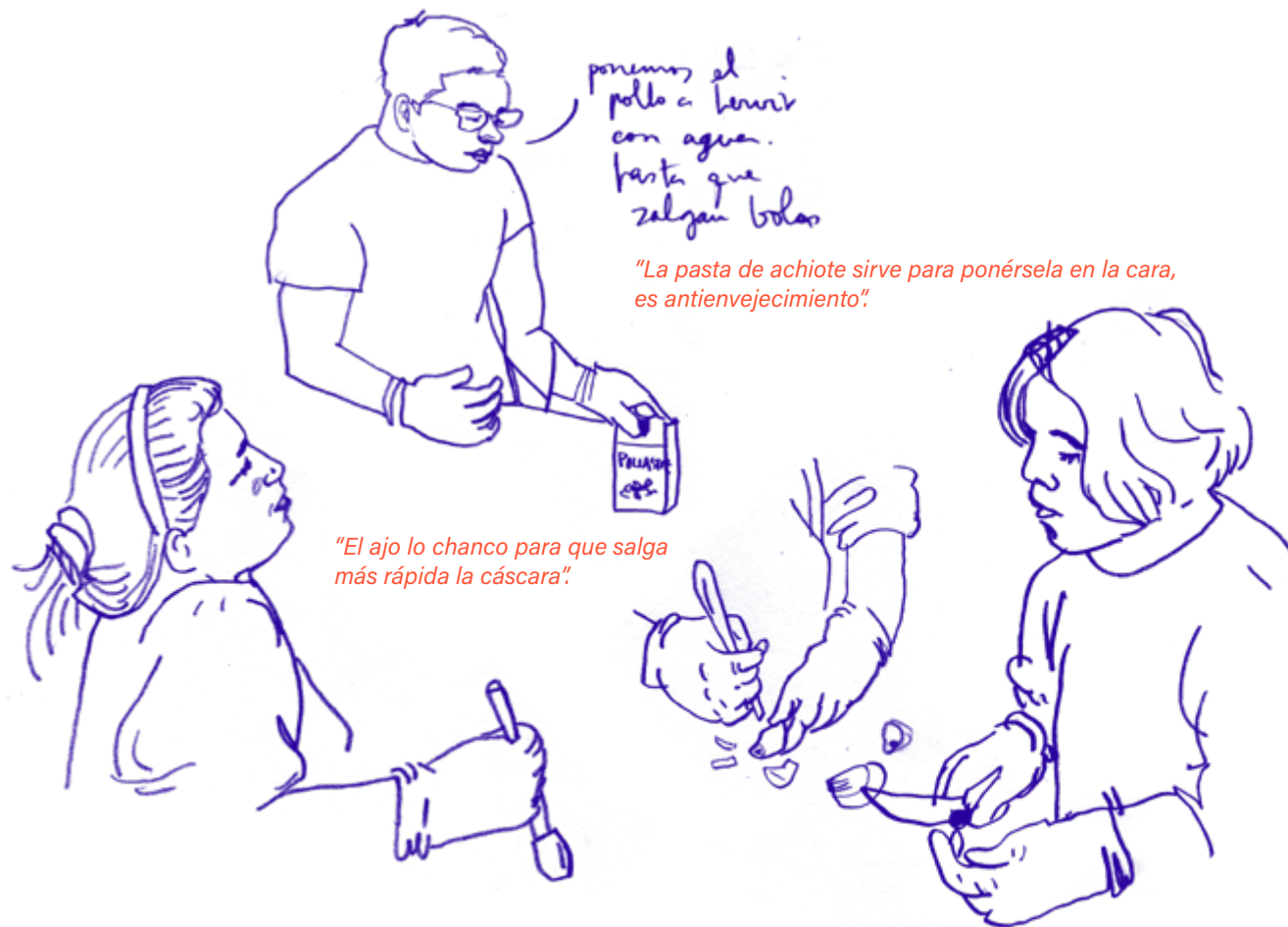
SARDINES ARREBOSSADES de LARACHE

"Cuando cocinas en Marruecos, el caldo siempre se hace en una olla al lado y lo que te sobra de cuando cocinas, lo echas ahí: un trozo de patata, lo echas ahí; una zanahoria, la echas; un hueso, ahí; y a los tres o cuatro días, lo cueles y ahí tienes el caldo. El fuego siempre encendido".

*"Per tallar la ceba em poso al costat d'una finestra
perquè les llàgrimes se les emporti l'aire".*

“Me hizo mucha ilusión cuando me invitaron a participar en el proyecto, ya que siempre tenía en mente que era complicado formar parte de una entidad cultural local siendo migrante. Ahora puedo confirmar que las puertas —del MNAC— están abiertas a todxs, que [el Museo] es un espacio abierto a la comunidad y que, trabajando en equipo y con dedicación, se pueden obtener resultados positivos”.

Juan González del Cerro, fotògraf

Les arts culinàries

Per explorar a través de les arts la cuina i la memòria individual i col·lectiva, en el marc de *Memòries culinàries* es van fer un seguit de visites al Museu i dos tallers artístics, una pràctica fotogràfica amb Juan González del Cerro, del barri del Poble-sec, i un altre de ceràmica amb l'artista multidisciplinària Nevenka Pavic, en col·laboració amb el Centre Cívic Casa del Rellotge de la Marina.

Taller de fotografia amb Juan González del Cerro

Juan González del Cerro és fotògraf i director d'art format a l'Institut Superior de Publicidad, Buenos Aires, Argentina (2009). Actualment, combina la docència al CETT (Barcelona School of Tourism, Hospitality and Gastronomy), a Torribera Mediterranean Center, al Centre Cívic El Sortidor i a TUMO Center for Creative

Technologies. A banda de desenvolupar els seus projectes fotogràfics personals, col·labora amb projectes de fotografia participativa.

A Comunitat 360° ha format part del projecte que es-tem duent a terme en col·laboració amb el CRI Creu dels Molers i el Centre Cívic El Sortidor. Juan González ha conduït un taller de retrat fotogràfic després d'una visita a la col·lecció del Museu en la qual s'han analitzat pintures de retrat, i ha guiat la sortida fotogràfica amb càmeres analògiques pels barris del Poble-sec i Sant Antoni per capturar els i les comerciants. Aquest exercici ha suposat un petit homenatge a aquelles persones que omplen de vida els nostres carrers i fan que la ciutat sigui un lloc més acollidor i amable.

"Como asociación, uno de nuestros objetivos es fomentar la colaboración entre entidades y colectivos, utilizando el arte como una herramienta para empoderar a las personas y crear vínculos en pos de una sociedad mejor, por lo que estamos muy agradecidos de haber tenido la oportunidad de colaborar con este proyecto. La experiencia ha sido muy gratificante, los participantes han demostrado una gran habilidad trabajando la cerámica y el resultado ha sido magnífico. Pero sobre todo quiero destacar la calidez humana de cada uno de los participantes y lo agradecidos que estaban de haber compartido con nosotros esta experiencia".

Nevenka Pavic, artista

Taller de ceràmica amb Nevenka Pavic, de La Gloria Factoría

Nevenka Pavic va néixer a Santiago de Xile. Allà va estudiar Arquitectura i Art, i es va especialitzar en escultura. Des de l'any 2000 viu a Barcelona, on ha fundat La Gloria Factoría de Arte, un espai cultural i artístic.

La seva carrera s'ha caracteritzat per una contínua transhumància i desplaçament per contextos socials variats, populars i estètics del mapa cultural internacional, principalment entre Amèrica, Europa i el nord de l'Àfrica, a més de recorreguts per l'eix andí, on ha recol·lectat variants simbòliques que incorpora a la seva obra. Des del 2014, part de la seva producció artística es

trasllada a la tècnica del mosaic, i desenvolupa diversos projectes d'art públic a través de pràctiques comunitàries.

Nevenka Pavic va dirigir un taller de ceràmica en el qual van participar el grup de SJD Creu dels Molers i on es van tractar els principis bàsics de la ceràmica, amb els quals va portar a la pràctica alguna de les seves tècniques per crear utensilis culinàries. Així doncs, al llarg de dues sessions es van crear plats, bols, tasses i altres objectes. El taller es va fer al Centre Cívic Casa del Rellotge, espai amb el qual l'artista està molt vinculada a través de la dinamització de processos comunitaris.

4

ESPAIS DE JOC LA MARINA

Memòries lúdiques
La Marina juga!

Les cases, com els museus, haurien de ser espais de joc que ens permetessin imaginar, crear i gaudir en totes les etapes de la nostra vida. Un museu que juga és també un museu que està disposat a experimentar i equivocar-se assajant noves maneres d'entendre la relació amb l'art. El joc ens obliga a sortir d'una visió adultocentrista en què el coneixement racional està al centre, i ens ofereix la capacitat transformadora del fet lúdic.

Partint d'aquesta visió i a partir de la voluntat del Centre Cívic Casa del Relloige de generar una col·laboració, es van començar a gestar dos projectes al barri de la Marina.

Xavier Miserachs, *Tennis a l'actual Anella Olímpica*, 1959,
Museu Nacional d'Art de Catalunya

Memòries lúdiques

Els Amics de la Fotografia de la Casa del Relloige és una entitat del barri de la Marina amb més de 20 anys de trajectòria dedicada a la fotografia *amateur*. A partir d'una visita a l'arxiu fotogràfic del MNAC conduïda per Roser Cambray, conservadora de fotografia del Museu, el grup ha fet una recerca històrica de les fotografies del barri en què apareixien nens i nenes jugant a diversos jocs al carrer. Després de la investigació, s'han seleccionat 15 fotografies, algunes de provinents de l'Arxiu Municipal del Districte Sants-Montjuïc, i d'altres, d'arxius personals de famílies de la Marina.

Amb la intenció de veure com ha canviat el barri, la relació amb l'espai públic i els diversos jocs que es jugaven ahir i avui, el grup ha dut a terme una sèrie fotogràfica dels mateixos espais per veure'n l'evolució. El visionament d'aquestes fotografies, que s'ha fet sumant-hi altres persones grans del barri, ha ofert un relat d'històries personals i col·lectives, i fins i tot s'han descobert alguns jocs que ja estaven oblidats.

Pere Torné Esquiús,
detall de "Menjador", c.1913, Museu Nacional d'Art Catalunya

Anònima. El Polvorí.
Cedida pel Centre Cultural Ancora de La Marina, Barcelona.

Imatge 2 cedida pel Centre Cultural Ancora del barri de la Marina, Barcelona.

La Marina Juga!

Amb la intenció de generar un espai de diàleg inter-generacional per compartir jocs d'ahir i d'avui, es va proposar al Casal Infantil Imagina't d'impulsar un projecte en el qual participés un dels seus grups. Així mateix, es va contactar amb el Pla comunitari de la Marina - Zona Franca, gestionat per la Unió d'Entitats de la Marina, que va fer una crida a persones grans per participar en aquest procés. Al grup també s'hi van sumar dues persones del grup d'Art Gran del MNAC.

Els dos grups es van trobar en dues sessions per compartir jocs de taula actuals; jocs tradicionals, com la baldufa o les tabes, o jocs populars, com la corda. Tots els jocs s'han recollit en una publicació que, juntament amb el disseny d'una capsa de jocs, es podrà activar en diversos espais del barri.

Amb la intenció de tancar el procés i també encreuar els dos projectes, Memòries Lúdiques i La Marina juga!, s'ha dut a terme un taller de cianotípia a càrrec del fotògraf Tomás Russi, artista molt vinculat al Centre Cívic Casa del Rellotge.

En aquest taller el grup ha pogut crear un joc de memòria en què s'han traspassat a cianotípia les fotografies històriques i actuals del projecte Memòries Lúdiques.

"Això ho has fet tu?".

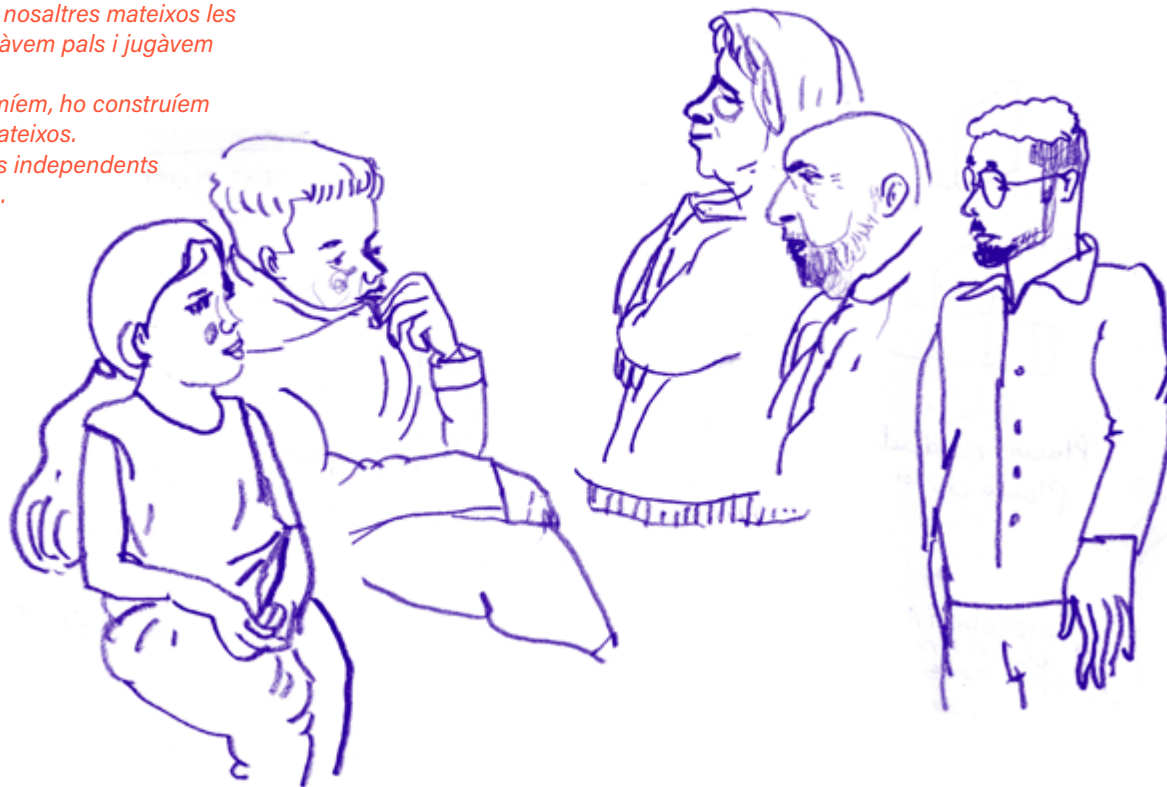
*"I com es jugava
a aquest joc?"*

- Tu ho has fet?
- L'important és que ho fèiem.
Fabricàvem nosaltres mateixos les
pilotes, trobàvem pals i jugàvem
amb ells...
- No consumíem, ho construïem
nosaltres mateixos.
Ens feia més independents
i col·lectius.

La Marina juga!

GLOSSARI DE JOCS COMPARTITS

Glossari de jocs compartits ↑

La Marina juga! és el resultat d'un seguit de tro-bades intergeneracionals que han tingut lloc al barri de La Marina per compartir jocs. Un grup de persones grans, veïns i veïnes del barri, i el grup de mitjans del casal infantil Imagina't s'han trobat al centre cívic Casa del Rellotge per aprendre a què es jugava abans i a què es juga avui en dia. Aquest glossari recull no solament els jocs que s'han jugat a les diverses sessions, sinó també els jocs que han sorgit en les diverses converses mantingudes amb el grup.

Aquesta publicació s'acompanya d'una capsa de jocs perquè continuem jugant als carrers de La Marina i creant vincles intergeneracionals.

COMUNITAT 360° EN DADES

2024-2025

- 3 barris/territoris
- 14 entitats/associacions/equipaments
- 9 mediadors/agents artístics del territori
- 1 artista internacional
- 34 tallers oberts
- 4 tallers amb col·lectius específics
- 8 visites al museu amb col·lectius específics
- 22 visites guiades obertes amb centres cívics i entitats del districte de Sants-Montjuïc
- 343 usuaris que han participat dels processos o visites vinculades
- 1 relatoria gràfica
- 2 fanzins
- 3 càpsules audiovisuals

Inauguració de la mostra i jornada comunitària Comunitat 360°. La casa oberta (12 d'abril del 2025).

- 232 participants en els tallers
- 500 assistents als concerts
- 8.201 visitants a la jornada de portes obertes

Comunitat 360° en el marc del Nou Museu

El projecte Comunitat 360° busca reforçar la connexió del Museu amb el seu territori de proximitat, entès com un radi de 360 graus. L'objectiu és construir un mapa d'aliances progressiu amb els centres cívics, els casals de barri i altres espais de participació ciutadana, tenint com a horitzó la construcció del projecte d'ampliació del nou MNAC amb els reptes i les possibilitats que comporta.

Per detectar, construir i consolidar vincles entre el MNAC i el seu entorn és indispensable generar i dinamitzar espais d'escolta i de proposició, que permetin crear relacions sòlides i recíproques entre totes les parts. Aquests espais d'intercanvi han de ser una oportunitat per dotar la institució d'un veritable sentit comunitari: la col·lecció, l'edifici, els recursos dels quals disposa, el personal tècnic que hi treballa i qualsevol altre element que la conforma. Es pretén un museu capaç de posar-se al servei del veïnat, i que alhora es deixa transformar per la multiplicitat de mirades que l'interpel·len.

Tot i que aquesta proposta ha contemplat inicialment un període d'un any per al seu desenvolupament (2024-2025), el procés d'ampliació del MNAC implica

projectar a quatre anys vista, amb l'horitzó 2029. Per això, considerem que és necessari traçar des d'aquest inici una estratègia que permeti planificar el procés comunitari i establir prioritats i fases de treball.

Hem definit quatre eixos de treball que orientaran els diferents processos:

1. El pla d'usos (quines necessitats d'espais i recursos hi ha al territori?).
2. L'accessibilitat al Museu (com podem pensar en un museu més inclusiu i accessible per a tothom, parant atenció als col·lectius amb necessitats especials?).
3. La col·lecció (com podem generar múltiples capes de narratives al seu voltant, a través de col·lectius diversos?).
4. La consolidació de les aliances al territori com a resultat dels processos activats.

Aquest plantejament no implica perdre de vista altres qüestions transversals a mesura que avancin els anys. Així mateix, considerem interessant vincular cada eix a col·lectius específics que permetin ampliar la noció d'ús dels espais, d'accessibilitat, d'art i de comunitat.

- 62 Descarrega't la publicació i consulta altres continguts al Canal +MNAC:

Programa de la festa comunitària

COMUNITAT

360°

Dissabte 12.4.25

FESTA COMUNITÀRIA
PORTES OBERTES

11.00 h

Benvinguda i obertura de la mostra
"Comunitat 360°. La casa oberta" (pàg. 82).

11.30h - 13h.

Espais de creació
Taller de cianotipia amb **Tomás Russi**
Taller de teatre d'ombres amb **Cia. La Bayka**
Espai familiar de joc.

13h - 14h.

Concert
Ama pa los Calvos (fusió de flamenc, funk i música electrònica).

15.30h.

Performance Comunitat 360°
amb **Las Jamaiconas**.

16h - 18h.

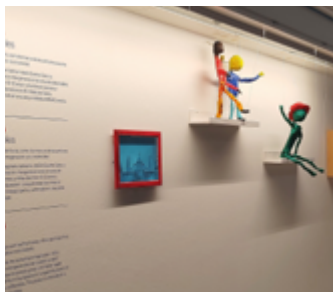
Espais de creació
Taller de fotografia amb **Juan González del Cerro**
Taller de ceràmica amb **La Gloria Factoria**
Espai familiar de joc.

Música i dansa
Jam freestyle de Hip Hop amb **Soul Lab**
Concert de **La Grooveria** (sons del Carib i Àfrica amb ritmes del jazz, el rap, el r&b, el highlife, la cumbia i el boogaloo).

OBERTA

LA CASA

Mostra d'un any de treball comunitari del MNAC a Sants, La Marina i El Poble-sec (2024-25).

Imatges de la festa i de la mostra

MUSEU
NACIONAL
D'ART DE
CATALUNYA

Parc de Montjuïc
Barcelona
www.museunacional.cat

X f i y
@museunacional